

Uus teadusdoktor Van Thai Nguyen

ESIMENE HUULE- JA SUULÕHEDEGA PATSIENTIDE RAVITULEMUSTE UURING KESK-VIETNAMIS

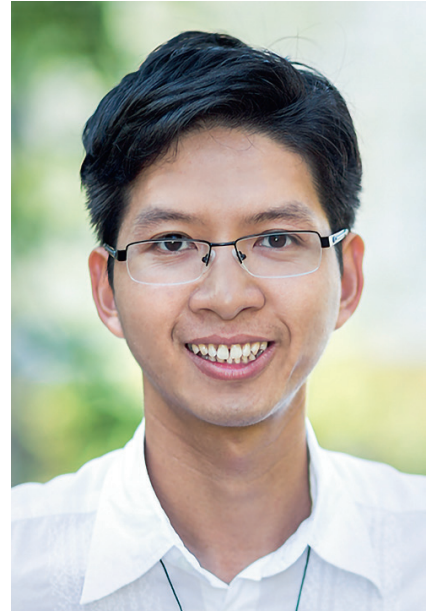
6. septembril 2019 kaitses Van Thai Nguyen arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Esimene huule- ja suulõhedega patsientide ravitulemuste uuring Kesk-Vietnamis“ (*The first study of the treatment outcomes of patients with cleft lip and palate in Central Vietnam*). Väitekirja juhendajad olid dotsent Triin Jagomägi Tartu Ülikooli hambaarstiteaduse instituudist ning kaasprofessor Toai Nguyen Vietnami Hue Ülikooli arstiteaduse ja farmaatsia instituudi odontoloogiateaduskonnast. Väitekirja oponeeris Pertti Pirttiniemi Oulu Ülikooli suutervise osakonnast.

Huule- ja/või suulaelõhe on maailmas üks enim esinev kaasasündinud arenguanomaaliaid. Selle esinemissagedus Vietnamis on 1 juhtum 677 elussünni kohta. Kesk-Vietnamis on tavaks, et enamik huule- ja/või suulaelõhega patsientidest loodab rahvusvaheliste abiorganisatsioonide korraldatud ravimissioonidele. Kuna need organisatsioonid ei ole kohal kogu aeg, toimuvad operatsioonid korrapäratult ja tavaliselt rahvusvaheliselt aktsepteeritud protokollides ettenähtud aegadest erinevalt. Rahvusvaheliste abiorganisatsioonide meeskond keskendub pigem lõhede kirurgilisele sulgemisele, mitte aga muudele ravimeetoditele. Näiteks logopeedilist ja ortodontilist ravi rahvusvahelised abiorganisatsioonid ei toeta. Süsteemselt ei toimu ka patsientide lõikuste järgseid järelkontrolle. Seetõttu ei ole hinnatud ka sellise ravikorraldusega patsientide ravitulemusi.

Doktoritöö eesmärk oli hinnata nende huule- ja/või suulaelõhe diagnoosiga patsientide ravitulemusi, keda on Kesk-Vietnamis opereerinud rahvusvahelised abiorganisatsioonid. Hinnati järgmisi näitajaid: hammaste tervislik seisund, nasolabiaalne esteetiline välimus, kõne kvaliteet, näo-, lõualuude ning suulae morfoloogia, lõualuude mõõdud, ülemiste hingamisteede mõõtmed, patsientide ja nende vanemate/hooldajate rahulolu, ema kogemus toimetulekuks suulaelõhega lapse sünni järel.

Uuring viidi läbi Hues, mis asub Kesk-Vietnamis. Kaasati 81 huule- ja/või suulaelõhe diagnoosiga patsienti. Hambakaarise levimust ja parodonti seisundit hinnati Maailma Terviseorganisatsiooni kriteeriumite järgi. Nasolabiaalse piirkonna välimuse hindamiseks kasutati kolme meetodit ja hindajateks olid erinevate erialade arstid. Kõnekvaliteet määrati nasaalsuse astme alusel. Näo- ja lõualuude piirkonna ning ülemiste hingamisteede morfoloogilised iseärasused selgitati välja tsefalomeetrilise uuringuga. Ülalõualuu mõõtmete ja kõvasuulae morfoloogia kindlakstegemiseks kasutati digitaalseid hambamudeleid. Patsientide ja nende vanemate/hooldajate rahulolu uuriti küsimustikuga CHASQ (*Cleft Hearing, Appearance and Speech Questionnaire*). Emade kogemuse väljaselgitamiseks suulaelõhega lapse sünni järel oli kasutuses eraldi küsimustik.

Kesk-Vietnamis on suulaelõhega patsientide hulgas väga laialt levinud hambakaaries ja gingi-

viit (igemepõletik). Nasolabiaalne esteetiline välimus oli patsientidel rahuldav. Kõnekvaliteet oli halb, kuna rohkem kui pooltel patsientidel oli kõne hüpernasaalne. Esines Angle'i III klassi hambumusanoomaaliat. Õhuteede, ülakaare ja suulae mõõtmed olid vähenenud just lapsipatsientidel. Emade suhtumine huule- ja/või suulaelõhega lapse sünni negatiivseid emotsioone palju ei põhjustanud. Nii patsiendid kui ka vanemad/hooldajad olid ravitulemustega rahul.

Vietnamis on pakiline vajadus luua riiklik suulaelõhede register, et oleks võimalik patsientide ravi koordineerida ja jälgida. Samuti on vaja luua ja kasutusele võtta patsientide jälgimise diagnostilised miinimumnõuded. Töö tulemusel tehakse ettepanek parandada hammaste tervisega seotud protseduuride, ortodontilise ravi ja logopeedilise teenuse kättesaadavust.